

Ny Internationalisme i kunsten

Introduktion til og refleksioner over ny internationalisme i kunsten - en bog der ikke kan finde sine ben

Khaled D. Ramadan (ed.): *Peripheral Insider. Perspectives on Contemporary Internationalism in Visual Culture. Museum Tusulanum. 2007. 240 s., 185 kr.*

Af Gry Høngsmark Knudsen

I introduktionen til antologien *Peripheral Insider* reflekterer Khaled D. Ramadan over Edward Saids begreb orientalisme, og hvordan Saids diskussioner mange steder har medført en større opmærksomhed på "den anden kunst", som i *Peripheral Insider* også kaldes New Internationalism. Men, siger Ramadan, det har taget meget lang tid, før den opmærksomhed og kunstretning er kommet til Norden, og endnu længere tid, før udviklingen er kommet til Danmark. Ramadan fik således ideen til bogen allerede i 1997, men der skulle altså gå ti år, før der var lydhørhed nok til, at bogen kunne udkomme i Danmark. Hensigten med bogen er derfor også at sætte fokus på eksilkunstnere, eksilkunst og de vilkår, som eksilkunstnerne arbejder under i Norden. Og det er jo meget godt, det er en diskurs der er nærmest fraværende i den danske og sikkert den nordiske kunstverden, så denne introduktion mangler – men det kunne være gjort bedre.

Antologien består af tolv artikler og et lille appendiks med billeder til sidst. Hver for sig er artiklerne interessante, men det er, som om den indledende præmis om, at der i Norden er særlig modstand mod at åbne op for multikulturalismen og den ny internationale kunst ikke rigtigt tages alvorligt, eller også mangler forfatterne et vist mål af selvkritik. Bogen er delt op i to afdelinger, henholdsvis *Discourses*, som er de teoretiske bidrag, og *Positions*, som er bidrag, der beskæftiger sig med de sociologiske, kulturelle, politiske og praktiske aspekter ved livet og produktionen som eksilkunstner. Det er interessant at læse de forskellige teoretiske diskussioner af orientalisme og ny internationalisme, som Khaled D. Ramadan undersøger i relation til nyere udstillingsprojekter og konferencer i sin tekst "The edge of the WC" (23-38), og som Stine Høholt diskuterer i relation til begrebet kulturel identitet i sin artikel "Beyond otherness" (71-92). Og når Jessica Winegar i sin artikel "Framing egyptian art" (41-55) understreger, at i vesteuropæeres og amerikaneres bevidsthed findes samtidskunst ikke uden for USA og Vesteuropa, så er det en væsentlig pointe. Stine Høxbroes overvejelser over kuratorens behov for en ny kontekstuel bevidsthed i artiklen "The new curator" (57-69) er også i sig selv helt relevante og centrale. Høxbroe problematiserer også humanitære organisationers udstillinger af ikke-europæiske kunstnere, fordi hun mener, disse udstillinger fjerner fokus fra kunstperspektivet og i stedet sætter kunsten ind i en folkloristisk ramme, som netop

virker orientaliserende. Det er meget oplysende at læse Staffan Schmidts historiske undersøgelse af kolonialisme i kunsthistorien, og hans paralleller til undersøgelser af identitetsspørgsmål i samtidskunst er også væsentlige. Bogens bedste bidrag er Bülent Diken og Carsten Bagge Laustens diskussion af det orientalske som et lystfyldt fantasisted, som kan betragtes som en konstruktion af alle, og som vi kan få adgang til gennem billedkunsten, litteraturen eller andre medier. Samtidig med at Diken og Lausten i deres artikel "Letters from the turkish bath" (113-140) pointerer kunstens frihed, så understreger de også, at med friheden følger ansvaret for ikke at opretholde det stigmatiserende billede af den anden – det vil sige, at de netop opfordrer til at engagere sig i *den anden*, så vi kan få flere og differentierede billeder af *hinanden*. Anders Michelsens bidrag "The peripheral insider: De-presentation?" (143-179) er som den eneste artikel af uvisse grunde ikke introduceret i bogens indledning, men markerer med sin teoretiske diskussion af Dansk Folkepartis propaganda overgangen til bogens anden halvdel, hvor de mere konkrete artikler er at finde. Michelsens semiotiske undersøgelse tager udgangspunkt i Dansk Folkepartis ukritiske kulturdefinitioner, og hvordan de har været med til at definere Danmark de sidste 10-15 år. Michelsens hypotese er, at Dansk Folkepartis italesættelser af danskheden kan sammenlignes med kunstnerisk skabelse, og at Dansk Folkeparti gennem deres normative udladninger er ved at omskabe Danmark. Michelsens pointe er for så vidt ikke ny, men det er sjældent at høre den i en kunstteoretisk sammenhæng, og det lyder næsten, som om han er ved at udpege Dansk Folkeparti til kunstnere – og for så vidt også et kunstværk. Men han understreger også, at hvis man udpeger Dansk Folkeparti til at være kunst, så bliver deres projekt relativt, og på den måde negerer man den absolutisme som Dansk Folkeparti står for. Det er en ret subtil pointe og i mine øjne måske også lidt for spidsfindig, fordi det ændrer jo ikke på, at Dansk Folkepartis politik har ret virkelige konsekvenser.

Egne erfaringer

Bogens sidste fem bidrag er i et eller andet omfang alle baseret på egne erfaringer. Naseem Khan skriver i artiklen "From preservation to contemporary arts" (181-188) om, hvordan the Arts Council of Great Britain har håndteret multikulturalisme. Hun har som ansat været med til at omdefinere bevillinger og ansøgningsprocedurer, så et bredere spektrum af kunst kunne komme i betragtning. Kuratoren Gavin Jantjes skriver i sit bidrag "Approaching tomorrow" (191-195) om, hvordan den vestlige verden i sin modernistiske kunstpraksis har glemt, at kunst også kan være kontekstuel og kommu-

nikerende. I artiklen "Cultural difference and the ethics of cultural participation" (197-210) går Ria Lavrijsen til angreb på det, hun kalder den ansigtsløse universalitet, og slår samtidig til lyd for at skabe differentierede og varierede billeder af immigranter og etniske minoriteter både i og uden for kunsten. Yudhishthir Raj Isar tager udgangspunkt i sine oplevelser som repræsentant for IONESCO på en konference i Danmark, når han i sit bidrag "Reflections of a "peripheral insider"" (213-223) skriver om muligheden for en ny kulturel bevidsthed, som ikke drejer sig om nationale entiteter, men mest af alt om åbenhed og autentisk udveksling – et lidt idealistisk og upræcist begreb.

Det nærmeste, bogen faktisk kommer på at agere tale-rør for en "rigtig" eksilkunstner, er i bogens sidste bidrag. Skribenten Tabish Khair sætter i sin indledning parentes om sit indlæg, fordi han er forfatter og universitetsansat, altså arbejder han ikke i det visuelle felt, som bogens titel ellers henviser til. Men man kan sige, at eftersom ingen af de andre skribenter i bogen faktisk er kunstnere, så er Khairs parentes ikke nødvendig. I sin artikel "Othered + mothered = smothered" (225-229) skriver han om den danske uvillighed til at beskæftige sig med de eksilkunstnere, der findes inden for Danmarks grænser, og hvordan eksilkunstnere fortsat bliver betragtet som folklore frem for repræsentanter for den internationale kunstscene. Khairs bidrag er faktisk også det eneste, der sætter kolonialismen i forbindelse med den danske historie og peger på, at Danmark også var kolonimagt, og at der bevidst eller ubevidst foregår en hvidvaskning af historien om Danmark. Og her er det måske allertydeligst for mig, hvorfor jeg har svært ved at acceptere *Peripheral insider* som en værdig introduktion af begreber om orientalisme, ny internationalisme og kolonialisme i en nordisk sammenhæng. For i det meste af bogen mangler der fuldstændig en markering af, at det her er en debat, der burde tage fat i de mest ømme punkter i den danske og nordiske historie. Det undrer mig, at man kan skrive en hel bog om "the peripheral insider" i nordisk sammenhæng uden at nævne samer, færinger eller grønlandere eller for den sags skyld inddrage faktiske eksilkunstnere. Måske skyldes den manglende debat i den nordiske kunstverden netop fraværet af en kvalificering og kontekstualisering i Norden?

Der er hårdt brug for at tage begreberne op i nordisk sammenhæng, men måske bogens fokus på orientalisme har gjort forfatterne blinde for de "peripheral insiders" der kunne give et historisk og kontekstuel blik på den internationale samtidskunst i Norden. Når man for eksempel oplever en kunstner som Kristian von Hornsleth købe en afrikansk landsby, så er det tydeligt, at der er behov for en kvalificering af kunstkritikken i Danmark. Og derfor mener jeg, at *Peripheral Insider* falder på et tørt sted, det er bare SÅ ærgerligt at forfatterne ikke har brugt lidt mere tid til at tænke over den sammenhæng, de skriver ind, på den måde kunne bogen have været meget mere relevant, end den faktisk blev.

Der er ikke mange eksempler på den ny internationale kunst i bogen, kun et ukommenteret appendiks til allersidst med reproduktioner af forskellige værker. Det betyder, at man som læser ikke er blevet ret meget klogere på, hvad der egentlig karakteriserer ny internationalisme. Muligvis er det svært at beskrive, hvad fællestrækkene er, men det kunne jo være en pointe i sig selv.

Peripheral Insider. Perspectives on Contemporary Internationalism in Visual Culture er en frustrerende bog at være anmelder på, for jeg synes forfatterne har set rigtigt, vi mangler denne her debat, jeg synes bare ikke, de udfylder hullet særlig godt.

Gry Høngsmark Knudsen er mag.art i Kunsthistorie og Køn, Kommunikation og Kultur.